

met'in ortasından geçen yol buradan başlar. Devamında 1768 tarihli Taşçıbaşılar sofasına ulaşılır. Dîvân-ı Hümâyûn'dan Hâşim Ali Bey'in kabrinin önünden geçilip Kadı Müderris İbrâhim Şefik Efendi'nin sağ tarafta duvar kenarındaki 1828 tarihli örfî kavuklu kabri önüne gelinir. Az ileride sol tarafta toprak seviyesinden 1,5 m. yükseklikte 22 m. uzunluğunda özel bir sofa içinde 1632'de Topkapı Sarayı'nda âsilerce şehid edilen Sadrazam Hâfız Ahmed Paşa'nın kabri vardır. Onu geçip sağda Osman Şems Efendi ile Eşrefzâde Sırrı Efendi ve ihvanının mezarları önünden devam edilerek solda Hoca Sâdeddin Efendi Sebili'ne ve Şeyhülislâm Sâdeddin Efendi ile Mevlevî Reşad Bey'in kabirlerine ulaşılır. Sebil hazîresinin bitişiğinde Karaca Ahmed Sultan Tekkesi ve Türbesi, karşısında ise Rodosî Camii yer alır. Camiye bitişik hazîrede mezarlıklar kethüdâsı Hâfız Hasan Efendi'nin 1804 tarihli kabir taşı bulunmaktadır. Buradan Ayrılık Çeşmesi'ne uzanan yol 1950'deki imar faaliyetleri sırasında genişletilmiştir. Şehitlik yönünde o tarihte açılan kapının arkasında Mimarbaşı Kasım Ağa'nın, onun hizasında şair Enderunlu Vâsıf'ın, onun da aşağısında hâcegândan şair İbrâhim Efendi'nin 1780 tarihli kabir taşı vardır. İbrâhim Efendi'nin kabir taşının yanında Arapzâde Kuyusu ve Sebili yer almaktadır. Bundan sonra ihtişamlı görünüşüyle İshakfezâdeler ve Dürrîzâdeler'in uzun aile sofaları görülür. Bu sofada Anadolu Kazaskeri Muhtar Ahmed Efendi'nin 1811 tarihli örfî kavuklu, Şeyhülislâm Dürrîzâde Abdullah Efendi'nin 1828 tarihli örfî kavuklu, Vezir Ali Paşa'nın 1826 tarihli kallâvî kavuklu, tulumbacı yenîçerilerinden Genç Osman'ın 1816 tarihli dardağan kavuklu ve tulumba remizli taşı yanyana ön sırada Dîvân-ı Hümâyûn'da

bulunuyorlarmış gibi sıralanmıştır. Cornelius Gurlitt, bu ihtişamlı mezar taşlarının fotoğrafını *Konstantinopol* adlı eserinde yayımlamıştır. Bu sofanın karşısında Sadrazam İbrâhim Hilmi Paşa'nın 1825 tarihli kallâvî mezar taşı ile 1853'te vefat eden Sadrazam İbrâhim Sarım Paşa'nın kabirleri hizasında 1865 tarihli harap haldeki Hacı Hüseyin Paşa Sebili'ne gelinir. Sebilin karşısı Balım Ağa Çeşmesi'nin bulunduğu Miskinler mevkiidir. Burası İbrahimağa çayırının sınırı olup sebil hizasında 1785 tarihli Halil Hamîd Paşa sofası ile Ayrılık Çeşmesi'ne uzanır. Sadrazam Halil Hamîd Paşa sofası Karacaahmet Mezarlığı'nın en uzun sofasıdır (31 m.). 300 m² sahali bu sofada 1784 tarihli ve kallâvîli ayrı iki taş Halil Hamîd Paşa'nın buradaki kesik başı için konulmuştur.

Karacaahmet Mezarlığı'nda bazı mekânlar kesme taş duvarlarla yükseltilmiş ve içi toprak doldurularak aile sofaları meydana getirilmiştir. 1734 tarihli Mirzâzâdeler, 1736 tarihli Dürrîzâdeler, 1742 tarihli Âtıfzâdeler, 1762 tarihli Taşçılar ve 1873 tarihli Tırnakçızâdeler mezarlıkta bulunan meşhur aile sofalarıdır. Harmanlık bölümünde yer alan Mütercim Âsım Efendi'nin 1819 tarihli sofası ile Kaygusuz İbrâhim Baba bölümünde yer alan Nâmık Paşa'nın 1892 tarihli sofası yeni tarzdaki sofalara örnek olarak gösterilebilir.

Mezarlıktaki bazı mezarlar açık türbe haline getirilmiştir. Osman Şems Efendi, Melek hazretleri, Şeyh Behcetî Konevî, İbrâhim Hayrânî, Silistrelî Süleyman Efendi ve Bekir Sıdkı Ateşli'nin kabirleri bu tür türbelerdir. Nişancı Hamza Paşa'nın üstü kubbeli açık türbesi yanlışlıkla "at mezarı" olarak tanıtılmaktadır. Divan edebiyatının ünlü şairlerinden Nâbî, Ne-

dîm, Enderunlu Vâsıf ile Emin Hâkî, Nâbizâde Nâzım, Mirzâzâde Ahmed Neyfî de Karacaahmet'te gömülüdür.

Karacaahmet'te XVI. yüzyıldan kalma mezar taşı hemen hemen yok gibidir. Yer yer 1110'dan (1698) sonrasına ait mezar taşları görülebilmektedir. Mevcut en eski mezar taşı Şeyh Hamdullah Efendi'ye ait olup 1520 tarihli dir. Taşların çoğunluğu XIX. yüzyıla aittir.

Karacaahmet'te taş kapaklarla mezar odacığı veya tahta kapaklarla doğrudan toprağa gömme tarzında iki tür defin usulü uygulanmıştır. Eski definlerin çoğunluğu taş kapaklı mezar odası tarzındadır. Mezarlık ve mezar taşlarının inşa ve imarı ehl-i hiref taşçıları ve hattatlarınca icra edilmiş, kabirlerin korunmasına özen gösterilmiştir. Günümüzde Karacaahmet'te defne açık bölgelerde hızlı bir mezar taşı katliamı söz konusudur. Defne kapatılmış bölgeler ise iklimin ve zamanın tahribine terk edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Fazıl Ayanoğlu, Şinasi Akbatu ve M. Mesut Koman'ın şahsî arşivleri; Enver Ergüven, *Karacaahmet Defterleri* (Necdet İşli Arşivi); Karacaahmet Mezarlığı notları ve dosyaları (Necdet İşli Arşivi); Mehmed Râif, *Mir'ât-ı İstanbul*, İstanbul 1314, s. 149-188; Sadettin Nüzhet [Ergun], *İstanbul Meşâhirine Âit Mezar Kitâbeleri*, İstanbul 1932; Hikmet Turhan Dağlıoğlu, "Sanat Bakımından Mezarlar ve Mezartaşları ve Karacaahmet Mezarlığı", *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (Ankara 19-24 Ekim 1959): Kongreye Sunulan Tebliğler*, Ankara 1962, s. 120-139; Nursel Köseoğlu, *Karacaahmet Mezarlığı* (mezuniyet tezi, 1969), İÜ Ed. Fak. Ktp., TE, nr. 542; Necdet Barut, *Karacaahmet Mezartaşları* (mezuniyet tezi, 1969), İÜ Ed. Fak. Ktp., TE, nr. 516; Behcetî, *Merâkid-i Mu'tebe-re-i Üsküdar*, Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, II, 479-498, 501-508; Semavi Eyice, "Tarihî Mezarlar ve Mezarlıklara Dair Notlar", *Geçmişten Günümüze Mezarlıklar Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu: 18-20 Aralık 1998*, İstanbul 1999, s. 495-541; a.m.f., "İstanbul Şam Bağdat Yolu Üzerindeki Mimarî Eserler", TD, IX/13, İstanbul 1958, s. 81; TTOK Belleteni, XLIX/328 (1975), Mezarlıklar Özel Sayısı; Osman Öndeş, "Karacaahmet Mezarlığı", *Hayat Tarih Mecmuası*, XI/1 [CXII/2], İstanbul 1975, s. 42-46; H. Necdet İşli, "Karacaahmet Mezarlığı", *DBİst.A*, V, 444-447.

NECDET İŞLİ

XIX. yüzyılda Karacaahmet Mezarlığı'nı tasvir eden Thomas Allom'un gravürü (R. Walsh, *Constantinople and the Scenery of the Seven Churches of Asia Minor*, London 1839, I, lv. 5)

KARACAOĞLAN

Ünlü saz şairi.

Türk halk (âşık) edebiyatının yetiştirdiği en önemli isimlerdendir. Halk şairleri arasında hakkında en çok araştırma ve yayın yapılmasına rağmen doğum tarihi bilin-

memekte, yaşadığı dönem yüzyıl olarak bile tahmin edilememekte, ihtimaller, XV. yüzyıl sonları ile XVIII. yüzyıl başları arasında iki yüzyıldan fazla bir zamanı içine almaktadır. Latîfî'nin 1546'da tamamlanan *Tezkire*'sinde bir manzum parçaya (s. 83), III. Murad devrindeki bir düğünü (1582) tasvir eden *Surnâme-i Hümayun*'daki ibarelere (TSMK, Hazine, nr. 1344, vr. 54^a; Tecer, I/10 [1954], s. 8-9), Âlî Mustafa Efendi'nin XVI. yüzyıl sonlarında yazdığı *Mevâidü'n-nefâis fî kavâidü'l-mecâlis*'inde zikrettiklerine göre (bk. bibl.) XVI. yüzyıl, hatta belki de XV. yüzyılın sonlarında yaşadığının ileri sürülmesine karşılık Karacaoğlan'a ait şiirlerin en eski örneklerine XVII. yüzyıl cönklerinde rastlandığını, bu şiirlerde geçen olay ve kişilerin XVII. yüzyıla ait olduğu, şiirlerinin dilinin de bu dönemin özelliklerini taşıdığı sanılarak şairin yaşadığı dönemin XVII. yüzyıldan daha önce olamayacağı görüşü benimsenmiştir. Daha yakın yıllara ait yayınlarda ise ortaya konan delillerin telif edilerek şiirlerde bahsedilen olay ve kişilerin XVII. yüzyılda bulunabileceği kadar XVIII. yüzyılda da olabileceği, başka ipuçları da dikkate alınarak Karacaoğlan adında belki birden fazla (Başgöz'e göre beş) şairin yaşamış olabileceği ileri sürülmüştür (ayrıntılı bilgi için bk. Karaer, s. 4-28; Başgöz, s. 47-81).

Şiirlerindeki yer adları oldukça geniş bir coğrafyayı kapsayan Karacaoğlan'ın doğduğu ve yaşadığı yer de kesin olarak belli değildir. Araştırmacıların büyük çoğunluğu Toroslar ve Güney Anadolu'da, özellikle Maraş-Antep dolaylarında yaşadığını belirtmekle beraber Kırşehirli (Ergun, s. 3), Kilis, Rumeli (Elçin, s. 301-303) ve Belgratlı (Radloff, s. 297) olduğunu söyleyenler de vardır (Karaer, s. 12-14). Karacaoğlan'ın memleketi hakkında yapılan son ve ciddi bir araştırmada ise şairin Maraş yöresinden olabileceği ileri sürülmüştür (Emirmahmudoğlu, sy. 346 [1978], s. 8325-8329). Karacaoğlan'ın nerede öldüğü ve mezarının nerede olduğu da belli değildir. Mezarının bulunduğu yerler arasında Mersin, Adana, Maraş ve Erzurum zikredilmekle beraber bunların hiçbirinin kesin olduğu söylenemez (Karaer, s. 38-40).

Karacaoğlan'ın hayatı hakkındaki şüpheler şiirleri için de geçerlidir. Her saz şairi gibi onun şiirlerini de söylendiği ilk şekilleriyle tesbit etmek mümkün olmamıştır. Yaygın bir şöhrete sahip olduğu bili-

nen Karacaoğlan'a kendisinin olmayan birçok şiirin mal edilmiş olması muhtemeldir. XIX. yüzyılda biri Yozgat'ta, diğeri Güney Anadolu'da Küçük Karacaoğlan adıyla anılan iki adaşı da bulunan Karacaoğlan'ın 500 civarında şiiri olduğu tahmin edilmektedir. Ancak bunların pek çoğunda birbirine benzer dörtlülük ve mısralara rastlanması, bir kısmının Karacaoğlan'a ait olmadığını veya birbirinin varyantı olabileceğini düşündürmektedir. Ona ait olduğu kabul edilen şiirlerdeki hâkim özellik şairin dış dünyayı, bilhassa sevgilisinin güzelliğini büyük bir samimiyetle dile getirmesidir. Âşık edebiyatının en belirgin özelliklerinden biri sayılan irticâî söyleyiş yeteneği ve samimiyet Karacaoğlan'da pek çok halk şairinin ulaşmadığı bir seviyededir. Buna dilinin sadeliği, mahallî ve çarpıcı unsurları ustaca kullanması da eklenince Karacaoğlan şiirinin gerçek çehresi belirlenmiş olur. Şiirlerinde maddî hazları ve güzellere düşkünlüğünü pervasızca dile getirmesi Neditî'nin hatırlatmaktadır. Dinî motiflere çok az yer veren Karacaoğlan'da tasavvuf düşüncesi hemen hemen hiç yoktur. Bu durum eserlerinin "lâdin" bir nitelik taşıdığını göstermekle beraber onun dine ve dinî unsurlara karşı saygısız yahut inançsız olduğu anlamına gelmez. Molla Hünkâr diye adlandırdığı Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'den ve Hacı Bektâş-ı Velî'den bahsetmesi de şairin Mevlevî veya Bektaşî olduğunu göstermez. Ayrıca Hatâî'ye ait bir manzumenin Karacaoğlan'a maledilip Pîr Sultan Abdal'a nazîre söylediği ileri sürülerek onu Hurûfî ve kızılbaş kabul etmek de gerçekleri yansıtmamaktadır (Köprülü, s. 321-322).

Lirik, didaktik ve pastoral olmak üzere üç grupta toplanabilecek olan Karacaoğlan'ın şiirlerinde aşk, ayrılık, gurbet, tabiat, yoksulluk, zamandan şikâyet gibi konuların yanında ölümden de bahsedilmekle beraber tasavvufî yönü ağır basan halk şairlerinde olduğu gibi ölüm bir kurtuluş değildir. Karacaoğlan için aslolan bu dünyadaki ömrünü arzuları ve hazları doğrultusunda geçirmektir. Bundan dolayı o bir hayal şairi değil bir duygu şairidir. Duygularını aynen dile getirmek onun en önemli özelliklerinden biridir.

Karacaoğlan'ın şiirlerindeki dil ve söyleyiş güzelliği Türk halk şairlerinin pek çoğuna öncülük etmiş, ancak bu güzelliğe az sayıda şair ulaşabilmiştir. Şiirlerinde yer yer görülen ve edebiyat tarihçileri ta-

rafından eleştirilen şekil hatalarını ise şaire değil hemen bütün halk şairlerinde görüldüğü gibi bunların zamanla ağızdan ağıza nakledilirken değişmesine, tesbit edilirken ortaya çıkan müstensih hatalarına bağlamak daha isabetli olur. Başta koşma olmak üzere türkû, semâi, varsağı ve destan nazım şekillerini kullanan Karacaoğlan şiirlerinin tamamını 4 + 4 + 3 yahut 6 + 5 = 11'li veya 4 + 4 = 8'li hece kalıbıyla yazmıştır. Yine diğer halk şairleri gibi bir şiirde değişik duraklı aynı hece kalıbını kullanmak Karacaoğlan'ın nazmındaki yaygın şekil kusurlarından biridir. Daha çok yarım kafiye kullanması, aralarında küçük farklar bulunan mısra ve dörtlülükleri değişik şiirlerde tekrar etmesi şairin diğer bir kusuru olarak görünmektedir. Şiirlerinde yer yer Arapça ve Farsça kelimelere rastlanmakla beraber şiirlerini günümüzde de kolayca anlaşılan sade bir Türkçe ile yazmıştır.

Halk şiirinde başlı başına bir ekol olan Karacaoğlan XVII. yüzyıl şairlerinden Âşık Ömer, Kayıkçı Kul Mustafa ve Gevherî, daha sonraki yüzyıllarda Dadaloğlu, Ruhsatî, Dertli, Bayburtlu Zihni ve Seyrânî başta olmak üzere pek çok şairi etkilemiş ve bu şairler tarafından taklit edilmiştir. Daha yakın devirde ise Rıza Tevfik Bölükbaşı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek ve Cahit Külebi'nin bazı şiirlerinde Karacaoğlan'ın etkisi görülür.

Karacaoğlan ve şiirleri üzerinde ilk ciddi çalışmayı Sadettin Nüzhet Ergun *Halk Şairleri: Karacaoğlan* adlı eseriyle yapmıştır (Konya 1927). Bu çalışmada Karacaoğlan'ın 273 şiirini yayımlayan Sadettin Nüzhet, daha sonra *Karacaoğlan: Hayatı ve Şiirleri* adıyla bu eserin genişletilmiş baskılarını yapmıştır (18. bs., İstanbul 1963). Karacaoğlan ve şiirleri üzerinde çalışan, tematik inceleme ve tahlilde bulunan, şiirlerinden değişik hacimlerde derleme ve seçme yapan pek çok araştırmacı arasında (bk. Sefercioğlu, bibl.) önemlileri M. Fuad Köprülü, Cahit Öztelli, M. Necati Karaer ve Müjgân Cunbur'dur.

Şiirlerinin önemli bir kısmı günümüzde halk türküsü olarak okunan ve efsanelere de konu olan Karacaoğlan (Yaşar Kemal, s. 114-198) yakın dönemlerde halk için yazılmış romanların kahramanı olarak yer almıştır (Selâmi Münir Yurdatap, *Karacaoğlan ile Karacakız*, İstanbul 1939; Râsih Yukay, *Karacaoğlan ile Benli Kız*, İstanbul 1943; Muharrem Zeki Korgunal, *Bü-*

yük Halk Şairi Karacaoğlan'ın Aşk Maceraları, İstanbul 1972; Abdullah Toroslu, Karacaoğlan, Ankara 1979). Şairin hayatı bir filme de konu olmuştur (Atif Yılmaz, "Karacaoğlan'ın Kara Sevdası", 1959).

BİBLİYOGRAFYA :

Surnâme-i Hümayun, TSMK, Hazine, nr. 1344, vr. 54^a-55^b; Latîfî, Tezkire, s. 83; Âlî Mustafa, Mevâidü'n-nefâis fî kavâidü'l-mecâlis, İstanbul 1956, s. 67-68; Mecmua, Viyana Millî Ktp., Cad. Vindob. 437, vr. 129^a-139^b; Sadeddin Nüzhet Ergun, Halk Şairleri: Karacaoğlan, Konya 1927 (bu araştırma üzerine M. Fuad Köprülü'nün tanıtma ve tenkid: "Sadeddin Nüzhet: Halk Şairleri. İkinci Kitap [Karacaoğlan]", TM, II [1928], s. 502-505); Cahit Öztelli, Karacaoğlan: Hayatı, Sanatı, Şiirleri, İstanbul 1952; M. Fuad Köprülü, Türk Şazşairleri, Ankara 1962, s. 317-331; W. Radloff, Proben der Volksliteratur der Nördlichen Türkischen Stämme, VII. Theil, Die Mundarten der Krym, Leipzig 1965, s. 297-323; Yaşar Kemal [Göççeli], Üç Anadolu Efsanesi: Köroğlu'nun Meydana Çıkışı, Karacaoğlan, Alageyik, İstanbul 1967, s. 105-198, 262-314; Mustafa Necati Karaer, Karacaoğlan: Hayatı, Sanatı, Şiirleri, İstanbul 1973; Sıtkı Soylu, Karacaoğlan: Sözlük, Bibliyografya, Deyişât, Etnografik ve Topografik Bilgiler, İçel 1974; Halide Cihangir, Karacaoğlan'ın Hayatı ve Yaratıcılığı, Bakü 1974; İlhan Başgöz, Karacaoğlan, İstanbul 1977; Ali Rıza Yalman, Cenupta Türkmen Oymakları (haz. Sabahat Emir), Ankara 1977, I-II, tür.yer.; Şükrü Elçin, Halk Edebiyatı Araştırmaları, Ankara 1977, s. 297-324; Klaus-Detlev Wannig, Der Dichter Karaca Oğlan, Freiburg 1980 (kitabın tanıtımı için bk. Abdurrahman Güzel, "Klaus-Detlev Wannig, Der Dichter Karaca Oğlan. Studien zur türkischen Liebeslyrik. Studien zur Sprache, Kultur and Geschichte der Türk völker, Band I. Freiburg 1980, XII + 737 s.", TDI, sy. 423 [1987], s. 204-209); Nejat Sefercioğlu, Karacaoğlan Bibliyografyası, Ankara 1981; Karacaoğlan: Bütün Şiirleri (Dergâh Yayınları), İstanbul 1982; Müjgân Cunbur, Karacaoğlan: Şiirler, Ankara 1985; II. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, Adana 1993, s. 3-191; Öner Yağcı, Sevdanın Ozanı Karacaoğlan ve Şiirleri, İstanbul 1996, s. 31-36; Nurettin Albayrak, Karacaoğlan, İstanbul 1998; Fevziye Abdullah Tansel, "Millî Edebiyat Devri Şiir Sahasında Aşık Tarzı Tesirleri", Ülkü, sy. 74, Ankara 1939, s. 155-166; sy. 75 (1939), s. 247-256; sy. 76 (1939), s. 352-355; sy. 77 (1939), s. 445-449; sy. 78 (1939), s. 529-540; a.m.f., "Karaca Oğlan", TA, XXI, 258-259; Ahmet Kutsi Tecer, "Karacaoğlan'a Yeni Bir Bakış I: Karacaoğlan'ın Zamani", İstanbul: Sanat ve Edebiyat Dergisi, I/10, İstanbul 1954, s. 6-9, 50; A. Saim Emir-mahmudoğlu, "Karacaoğlan'ın Yaşadığı Yüzyıl Üzerine", TFA, sy. 334 (1977), s. 7985-7986; sy. 335 (1977), s. 8006-8007; sy. 336 (1977), s. 8045-8046; sy. 337 (1977), s. 8060-8061; sy. 338 (1977), s. 8097-8098; a.m.f., "Karacaoğlan Üzerine Yapılan Yanlışlıklar", a.e., sy. 345 (1978), s. 8288-8291; sy. 346 (1978), s. 8325-8329; Mustafa Kutlu, "Karacaoğlan", TDEA, V, 160-164.

NURETTİN ALBAYRAK

KARÁCSON, Imre (Emeric) (1863-1911)

Macar tarihçisi ve Türkologu.

19 Şubat 1863'te Veszprém'de doğdu. Soylu bir aileye mensuptur. İlk ve orta öğreniminden sonra Katolik din eğitimi gördü ve 1885'te Györ'de (Osmanlı döneminde Yanıkale) rahip olarak göreve başladı. 1888'de teoloji doktorası yaptı ve iki yıl sonra Györ Ruhban Okulu müdürlüğüne tayin edildi. Tarihe, coğrafyaya, edebiyata dair geniş kültürü ve Avrupa dillerine olan hâkimiyetiyle temayüz etmiş, Macaristan Akademisi'nin tarih-coğrafya şubesi üyeliğine seçilmişti.

Macaristan tarihinin Osmanlı dönemi-ne büyük ilgi duyan Karácson, bunun için gerekli olan Türkçe'yi öğrendikten sonra 1902'te İstanbul'a giderek Türk dili ve edebiyatı üzerine araştırmalarda bulundu; bu arada bazı Türk âlimleriyle dostluk kurdu. 1907'de Macaristan Akademisi tarafından Macar tarihinin Osmanlı dönemi üzerinde incelemelerde bulunmaya memur edildi. İstanbul'daki kütüphane ve camilerde Türkçe yazmaları inceledi. Karácson, Türkiye arşivlerine girebilen ilk ve nadir yabancı ilim adamlarından biriydi ve bu hususta Avusturya-Macaristan büyükelçiliğinin Osmanlı hükümeti nezdindeki girişimleri de etkili olmuştu. Bu bakımdan araştırmaları ve yayınları şarkiyatçılar tarafından ilgiyle takip ediliyordu. Karácson, öncelikle Topkapı Sarayı Arşivi'nde ve Bâbüâli Hazîne-i Evrakı'nda çalışmalar yaptı. Osmanlı dönemi Macaristan tarihine ait çeşitli belge, tapu-tahrir ve maliye defterlerinden zengin bilgiler topladı ve bunların bir kısmını yayımladı.

Özellikle Târîh-i Osmânî Encümeni'nin kuruluşu ve arşivlerde yeni düzenlemelere gidilişi sırasında Karácson ilmi ve tecrübeleriyle Türk meslektaşlarına faydalı oldu. Târîh-i Osmânî Encümeni'nin Bâbüâli'deki vak'anüvislik dairesinde yapılan toplantılarına katılır ve üyeler ondan istifade ederlerdi. Derin bilgisi, birçok dile hâkimiyeti, samimi ve dostça davranışları, Türkler'i ve Türk tarihini, edebiyatını sevmesi sebebiyle İstanbul'da iyi bir muhit edinmişti; Ali Emîrî Efendi, Necip Âsım, Tevhîd, Saffet ve İkdâm gazetesinden Ahmed Cevdet beyler yakın dostları arasındaydı. Karácson, İstanbul'daki ilmi araştırmaları sırasında yakalandığı gribin ilerlemesi üzerine 2 Mayıs 1911'de öldü. Saint Marie Kilisesi'nde yapılan dinî me-

Imre (Emeric)
Karácson

rasime Avusturya-Macaristan büyükelçisinin yanı sıra Türk dostları da katıldılar. Osmanlı basınında onu öven yazılar yayımlandı.

Karácson, daha Türkiye'ye gelmeden önce İstanbul gazete ve mecmualarında çıkan Macaristan'la ilgili Türkçe bazı makaleleri Macarca'ya çevirmişti. Geldikten sonra da tercüme faaliyetini sürdürdü ve İkdâm gazetesinin yayımladığı Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nin Macaristan'ı anlatan VI ve VII. ciltlerini, Osmanlı tarihlerinden seçtiği bazı parçaları, Hazîne-i Evrak'ta bulunan Rakoçi'nin evrakını ve Osmanlılar zamanında Macaristan'ın malî idaresine ait bir külliyyatı kendi diline kazandırdı. Türk arşivleri hakkındaki ilk ciddi makale de ona aittir. Bu arada Türkçe makaleler de yazmış, bazı eserleri ölümden sonra basılmıştır. Topkapı Sarayı Arşivi'ni tanıtan bir yazıyı ise meslektaş Martin Hartmann'a verdiği bilinmektedir.

Eserleri. 1. A XI és XII századbeli Magyarors Zsinatok (XI ve XII. yüzyılda Macarlar), Györ 1888). 2. III. Károly Szabonija a törökkel 1737-9 (III. Károly'nin Türklerle savaşı), Budapest 1892). 3. A Mohammedanismus és a Kereszténység (İslâmanlık ve Hristiyanlık), Budapest 1892). 4. Két török diplomata Magyarországról a XVIII. században (XVIII. yüzyılda iki Türk diplomatının Macaristan üzerine verdiği bilgiler), Budapest 1894). 5. Keletről Szemelvények az ujabkori török irók müveiből (Doğrudan, son dönem Türk yazarlarının eserlerinden örnekler). 6. Szent Imre herceg (Györ 1894). 7. Szent László Király (Györ 1895). 8. Evlia Cselebi török vilagutazo magrarorszagi utazasai 1660-1664 ([Türk seyyahı Evliya Çelebi'nin Macaristan yolculukları], I-II, Budapest 1904-1908). 9. Az Egri török emlékéret a kor-mañyzás módjáról (Budapest 1909). Ha-